

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7380/2023
12.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ..., против тужене „NLB Комерсијална Банка“ АД Нови Сад, коју заступа пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1490/22 од 08.12.2022. године, у седници одржаној 12.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1490/22 од 08.12.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Сомбору Гж 1490/22 од 08.12.2022. године и пресуда Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П 1702/2021 од 11.07.2022. године, тако што се одбија као неоснован тужбени захтев тужиље, којим је тражила да се утврди да је ништава одредба члана 8. став 2. уговора о динарском кредиту са девизном клаузулом за куповину стамбеног објекта осигураном код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита број ... од 25.04.2018. године, као и да се тужена обавезе да тужилји исплати износ од 60.332,23 динара по основу премије осигурања са законском затезном каматом од 26.04.2018. године до исплате и износ од 3.529,55 динара по основу накнаде НКОСК са законском затезном каматом од 26.04.2022. године до исплате и да јој накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилја да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 98.679,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу, Судска јединица у Кули П 1702/2021 од 11.07.2022. године, ставом првим изреке, тужбени захтев тужиље је усвојен. Ставом другим изреке, утврђено је да је ништава одредба члана 8. став 2. Уговора о динарском кредиту са девизном клаузулом за куповину стамбеног објекта осигураном код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита број ... од 25.04.2018. године,

што је тужена дужна признати и трпети. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужилји исплати износ од 60.332,23 динара по основу премије осигурања са законском затезном каматом од 26.04.2018. године до исплате. Ставом четвртим изреке, тужена је обавезана да тужилји исплати износ од 3.529,55 динара по основу накнаде НКОСК са законском затезном каматом од 26.04.2022. године до исплате. Ставом петим изреке, тужена је обавезана да тужилји накнади трошкове парничног поступка у износу од 72.360,00 динара са евентуалном законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Вишег суда у Сомбору Гж 1490/22 од 08.12.2022. године, ставом првим изреке, делимично је усвојена жалба тужене и првостепена пресуда преиначена у делу одлуке о трошковима, тако што су тужилји досуђени трошкови у износу од 57.510,00 динара под условима и на начин као у првостепеној пресуди, док је у преосталом делу жалба тужене одбијена а првостепена пресуда потврђена. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Врховни касациони суд је оценио да су у конкретном случају испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11 ... 18/20), ради уједначавања судске праксе, па је из наведених разлога одлучено као ставу првом изреке на основу члана 404. став 2. тог закона.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилја је са туженом банком закључила уговор о кредиту са девизном клаузулом за куповину стамбеног објекта осигураном код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита дана 25.04.2018. године, којим је одобрен кредит у износу од 22.800 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење. У члану 8. став 2. уговора корисник кредита се обавезао да на име осигурања кредита код НКОСК једнократно плати премију у висини од 2,25% од износа кредита, као и једнократну накнаду у висини од 30 евра у корист НКОСК за осигурање стамбених кредита у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећем на дан плаћања. У складу са уговореним, банка је приликом реализације кредита 25.04.2018. године, од тужилје као корисника наплатила наведене накнаде и то по основу премије осигурања износ од 60.332,23 динара, а по основу накнаде НКОСК износ од 3.529,55 динара. Тужена је у поступку доставила понуду за закључење уговора од 25.04.2018. године, у фотокопији чију је веродостојност тужилја оспорила. Из тог разлога, садржина приложене понуде није прихваћена као доказ.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да је предметна уговорна одредба ништава јер тужена није доказала да је тужили у предуговорној фази уручила понуду која је садржала јасне и недвосмислене податке о накнадама и трошковима кредита, а поред тога приложена понуда је сачињена 25.04.2018. године, истог дана када је закључен уговор о кредиту, па чак и да се понуда прихвати као веродостојна, тужила није упозната са својом обавезом у предуговорној фази, нити информисана на законом прописан начин. Зато тужила има право на враћање неосновано наплаћених новчаних износа на основу члана 104. став 1. и 210. Закона о облигационим односима.

По налажењу Врховног касационог суда становиште нижестепених суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО), уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила или закон не упућују на нешто друго и на ништвост се по члану 109. пази по службеној дужности. По члану 1065. тог Закона, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде поводом закључења уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11) која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беој 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 25.04.2018. године.

Наведеним Законом регулисано је информисање корисника у предуговорној фази и обухвата услове и начин оглашавања кредитних услуга и обавештавање корисника у предуговорној фази, а засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) из члана 5. тачка 3. закона. Када је за закључење уговора о кредиту, обавезно и закључење уговора о споредним услугама (нарочито уговора о осигурању), а при том се цена споредне услуге не може одредити унапред - постојање такве обавезе исказује се јасно, сажето и на видљив начин, заједно са исказивањем ефективне каматне стопе (члан 16. став 1.). Поред тога, по члану 17. став 1. обавештавање корисника кредита у предуговорној фази обухвата обавезу банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду. Понуда се по

члану 17. став 4. исписује на прописаном обрасцу и садржи (између осталог) ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу којих је тај износ обрачунат (тачка 8.), као и врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене (тачка 10.). Понуда мора да садржи и евентуалну обавезу закључивања уговора о споредним услугама које су у вези са уговором о кредиту (уговора о осигурању и др.) када је то закључивање обавезно ради добијања кредита под условима из огласа (тачка 12.), као и средства обезбеђења (тачка 15.).

Сагласно наведеним законским одредбама у Одлуци НБС („Службени гласник РС“ број 65/11), прописан је изглед и садржина образаца који се уручују кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (тачка 12.) и да кориснику кредита уз закључен уговор уручи преглед обавезних елемената тог уговора и план отплате кредита сачињене на одговарајућим обрасцима (тачка 13.).

Следом наведеног уговор о кредиту може садржати обавезу корисника кредита да плати премију осигурања и накнаду за обраду захтева за осигурање код НКОСК али ова обавеза мора бити јасно предочена кориснику кредита у предуговорној фази (понуда) исказивањем ове врсте трошкова кредита и његовог процентуалног или номиналног износа у понуди.

У конкретном случају, тужилца је закључила уговор о стамбеном кредиту дана 25.04.2018. године, на основу понуде банке која је састављена 25.04.2018. године и која је оверена и потписана од стране овлашћеног лица банке. Поред тога, понуда садржи констатацију да је примљена дана 25.04.2018. године, са потписом корисника кредита. Сачињена је на обрасцу 1б основни подаци о кредиту и у тачки 3.4. садржи предвиђене услове за одобравање кредита и то осигурање кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита и осигурање непокретности на којој је успостављена хипотека винкулирано у корист банке. У претходној тачки 3.3. понуде означени су врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, поред осталог и једнократна премија осигурања код НКОСК – фиксна процењена вредност 2,25% што износи 513 евра, односно 60.655,22 динара, као и једнократна накнада за обраду захтева НКОСК – фиксна – стварна вредност – што износи 30 евра, односно 3.547,09 динара. Наведени износи одговарају предметној уговорној одредби из члана 8. став 2. којом се корисник кредита обавезала да на име осигурања кредита код НКОСК једнократно плати премију у висини од 2,25% од износа кредита, као и једнократну накнаду у висини од 30 евра у корист НКОСК у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећем на дан плаћања. Тужилца је на изложен начин од стране тужене банке, као понудиоца у потпуности информисана о условима кредита у предуговорној фази и дата јој је могућност да понуду размотри и о њој одлучи, што је и била законска обавеза банке. Чињеница да је у поступку приложена понуда у фотокопији, те да је тужилца оспорила веродостојност фотокопије не води другачијем закључку, нарочито што је према садржини уговора о кредиту (који је такође приложен у фотокопији и чија садржина није била спорна) у члану 24. тужилца као корисник кредита својим потписом потврдила да је упозната са општим условима пословања банке и да јој је од стране банке уручена понуда за

закључење уговора, као и да је обавештена да на свој захтев може добити нацрт уговора о кредиту уз остављања примереног рока за прихватање понуде за закључење уговора. Прихватањем учињене понуде уговор се сматра закљученим (члан 31. и 32. ЗОО), па како опис главних карактеристика производа из понуде одговара битним елементима предметног уговора, то је тужиља у предуговорној фази информисана о обавези плаћања предметних трошкова уз исказану ефективну каматну стопу у тачки 3.2. понуде која је показивала укупну цену кредита, чиме јој је омогућено да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и утврди да ли услови уговора одговарају њеним потребама и финансијској ситуацији. Зато супротно становишту нижестепених судова, чињеница да је понуда за закључење предметног уговора сачињена 25.04.2018. године, када је тужиља и прихватила чиме се уговор сматра закљученим, не указује на ништавост предметне уговорне одредбе. Како предметна уговорна одредба није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга, тужиља неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1, 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одређена на име тражених трошкова за заступање од стране адвоката на три одржана рочишта у износу од по 10.500,00 динара, за састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара, све према важећој Адвокатској тарифи. Туженој су признати трошкови на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку у износу од по 4.454,00 динара, за ревизију 8.908,00 динара и ревизијску одлуку 13.363,00 динара, све према важећој Таксној тарифи. Тужена нема право на накнаду трошкова на име ПДВ-а за пружену адвокатску услугу јер као доказ није приложен рачун о извршеној адвокатској услузи у смислу члана 42. Закона о презу на додату вредност, па исти не представљају стварни трошак странке у смислу чланова 153. и 154. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић